

חוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998*

פרק א': עקרונות יסוד

1. זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות ומחויבותה של החברה בישראל לזכויות אלה, מושתתות על ההכרה בעקרון השוויון, על ההכרה בערך האדם שנברא בצלם ועל עקרון כבוד הבריות.
- מטרות
2. חוק זה מטרתו להגן על כבודו וחירותו של אדם עם מוגבלות, ולעגן את זכותו להשתתפות שוויונית ופעילה בחברה בכל תחומי החיים, וכן לתת מענה הולם לצרכיו המיוחדים באופן שיאפשר לו לחיות את חייו בעצמאות מרבית, בפרטיות ובכבוד, תוך מיצוי מלא יכולתו.
- הערפה מתקנת
3. אין רואים כהפליה פסולה פעולה שנועדה לתקן הפליה קודמת או קיימת של אנשים עם מוגבלות או שנועדה לקדם את השוויון של אנשים עם מוגבלות.
- הזכות לקבל החלטות
4. אדם עם מוגבלות זכאי לקבל החלטות הנוגעות לחייו, על פי רצונו והעדפותיו, והכל בהתאם להוראות כל דין.

פרק ב': פרשנות

5. בחוק זה –
- הגדרות
- “אדם עם מוגבלות” – אדם עם לקות פיסית, נפשית או שכלית לרבות קוגניטיבית, קבועה או זמנית, אשר בשלה מוגבל תפקודו באופן מהותי בתחום אחד או יותר מתחומי החיים העיקריים;
- “ארגון עובדים יציג” – כמשמעותו בחוק הסכמים קיבוציים, התשי”ז-1957¹;
- “נציבות” – נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות כמשמעותה בפרק ו' לחוק זה.

פרק ג': עקרונות כלליים

6. (א) מימוש זכויות ומתן שירותים לאדם עם מוגבלות ייעשו –
- עקרונות במימוש זכויות ובמתן שירותים
- (1) תוך הקפדה על כבוד האדם וחירותו והגנה על פרטיותו;
- (2) במסגרת השירותים הניתנים והמיועדים לכלל הציבור, תוך ביצוע ההתאמות הנדרשות בנסיבות הענין כאמור בחוק זה;
- (3) לגבי זכויות ושירותים הניתנים על ידי גוף ציבורי – באיכות נאותה, בתוך זמן סביר ובמרחק סביר ממקום מגוריו של האדם, והכל במסגרת מקורות המימון העומדים לרשות הגוף הציבורי.
- (ב) בסעיף זה, “גוף ציבורי” – אחד מאלה:
- (1) משרד ממשלתי, לרבות יחידותיו ויחידות הסמך שלו;
- (2) רשות מקומית;

* נחקל בכנסת ביום כ"ז בשבט התשנ"ח (23 בפברואר 1998); הצעת החוק ודברי הסבר פורסמו בהצעות חוק 2525, מיום כ' באדר התשנ"ו (11 במרס 1996), עמ' 628.

¹ ס"ח התשי"ז, עמ' 63.

- (3) תאגיד שלפחות מחצית מכוח ההצבעה בו או הזכות למנות לפחות מחצית ממספר הדירקטורים שלו הם בידי רשות מקומית;
- (4) תאגיד שהוקם בחוק;
- (5) חברה ממשלתית כהגדרתה בחוק החברות הממשלתיות, התשל"ה-1975,² שקבע שר המשפטים, בהסכמת השרים כהגדרתם בחוק האמור;
- (6) גוף אחר, שהוא גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף 9 לחוק מבקר המדינה התשי"ח-1958 [נוסח משולב],³ שקבע שר המשפטים, באישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת.

7. בדיקה או בירור שמטרתם לקבוע זכאותו של אדם לזכויות או לשירותים מחמת מוגבלותו, ייערכו תוך התחשבות מרבית במהלך חייו התקין.

פרק ד': תעסוקה

8. (א) לא יפלה מעביד בין עובדיו או בין דורשי עבודה, מחמת מוגבלותם, ובלבד שהם כשירים לתפקיד או למשרה הנדונים, בכל אחד מאלה:

- (1) קבלה לעבודה לרבות מבדקי קבלה;
- (2) תנאי עבודה;
- (3) קידום בעבודה;
- (4) הכשרה או השתלמות מקצועית;
- (5) פיטורין או פיצויי פיטורין;
- (6) הטבות ותשלומים הניתנים לעובד בקשר לפרישה מהעבודה.
- (ב) לענין סעיף קטן (א), רואים כהפליה גם קביעת תנאים שלא ממין הענין.
- (ג) אין רואים כהפליה לפי סעיף זה, פעולה או הימנעות מפעולה, המתחייבת מהדרישות המהותיות של התפקיד או של המשרה.
- (ד) הוראות סעיף זה יחולו, בשינויים המחויבים, גם על מי שהיה בעבר אדם עם מוגבלות, על מי שנחשב לאדם עם מוגבלות ועל בני משפחתו של אדם עם מוגבלות המטפלים בו.
- (ה) לענין סעיף זה -

"בן משפחה" -

- (1) בן זוג, הורה או ילד;
- (2) בן זוגו של הורה, בן זוגו של ילד, אח או אחות או בני זוגם, סב, סבתא, נכד או נכדה - שעיקר פרנסתו של אדם עם מוגבלות עליהם;
- "הפליה" - לרבות אייביצוע התאמות הנדרשות מחמת צרכיו המיוחדים של אדם עם מוגבלות אשר יאפשרו את העסקתו;
- "התאמה", "התאמות" - לרבות התאמת מקום העבודה, הציוד שבו, דרישות התפקיד, שעות העבודה, מבדקי קבלה לעבודה, הכשרה והדרכה, נוהלי עבודה, והכל מבלי שהדבר יטיל על המעביד נטל כבד מדי;

² סי"ח התשל"ה, עמ' 132.

³ סי"ח התשי"ח, עמ' 92.

נטל כבד מדי" – נטל בלתי סביר בנסיבות הענין, בהתחשב, בין היתר, בעלות ההתאמה וטיבה, בגודל העסק ובמבנהו, בהיקף הפעילות, במספר העובדים, בהרכב כוח האדם, ובקיומם של מקורות מימון חיצוניים או ממלכתיים לביצוע ההתאמה.

ייצוג הולם
לאנשים עם
מוגבלות

9. (א) ראה מעביד כי בקרב עובדיו אין ביטוי הולם, בנסיבות הענין, לייצוגם של אנשים עם מוגבלות (להלן – ייצוג הולם). יפעל לקידום הייצוג ההולם, לרבות ביצוע התאמות.

(ב) פעולות מעביד לפי סעיף זה, יכול שיעשו בתכנית אשר תכלול הוראות בדבר העדפת העסקתם, או קירומם, של אנשים עם מוגבלות שהם כשירים לתפקיד או למשרה ושהם בעלי כישורים דומים לכישוריהם של מועמדים אחרים לתפקיד או למשרה.

(ג) שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת, רשאי –

(1) לקבוע הוראות משלימות, בין למקרה מסוים ובין לסוגי מקרים, בדבר חובות מעביד לפי סעיף זה, לרבות הוראות בדבר סוג המוגבלות או חומרת המוגבלות של אנשים שיש להעסיקם או לקדםם בעבודה;

(2) לקבוע הוראות בדבר דיווח של מעביד על ביצוע פעולות לפי סעיף זה;

(3) לקבוע סייגים לחובות מעביד לפי סעיף זה.

(ד) בסעיף זה –

"מעביד" – מעביד המעסיק יותר מ־25 עובדים, למעט המדינה או מעביד אחר שהוראות סעיף 15 לחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959⁴, חלות עליו;

התאמות" – כהגדרתן בסעיף 8(ה).

10. (א) לא יפגע מעביד בעובד בענינים המנויים בסעיף 8 מחמת תלונה או תביעה של העובד לענין הוראות פרק זה, או מחמת שסייע לעובד אחר בקשר לתלונה או לתביעה לפי פרק זה.

הגנה על
מתלונן

(ב) במשפט פלילי או אזרחי בשל הפרת סעיף קטן (א), תהא זו הגנה אם פעולת המעביד ננקטה בשל תלונת שווא או סיוע לגבי תלונת שווא שנעשו בודון ובידיעה שהתלונה היא תלונת שווא.

11. (א) מעביד או הזקוק לעובד לא יפרסם מודעה בדבר הצעת עבודה או הפניה להכשרה מקצועית, שיש בה משום הפליה לפי הוראות סעיף 8.

מודעות בדבר
הצעת עבודה

(ב) הוראות סעיף זה לא יחולו על פרסום מודעה בדבר הצעת עבודה או הפניה להכשרה מקצועית, שסעיף 8(ג) חל עליה.

12. תובענות בשל הפרת הוראות פרק זה, יכול שיוגשו בידי –

זכות תביעה

(1) עובד;

(2) ארגון העובדים היציג באותו מקום עבודה, ובאין ארגון עובדים כאמור, ארגון העובדים שהעובד חבר בו;

⁴ ס"ח התשי"ט, עמ' 86.

(3) הנציבות או ארגון העוסק בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, ובלבד שהעובד הסכים לכך.

13. הוראות סעיפים 5, 9(א), 11, 13, 14, 16, 17, 18 ו-21 לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988⁵, יחולו על הוראות פרק זה, בשינויים המחויבים לפי הענין.

החלת הוראות חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה

14. לבית הדין לעבודה תהא סמכות ייחודית לדון בהליך אזרחי בשל הפרת הוראות פרק זה והוא רשאי -

סמכות שיפוט ותרופות

(1) לפסוק פיצויים אף אם לא נגרם נזק של ממון בשיעור שייראה לו בנסיבות הענין;

(2) ליתן צו מניעה או צו עשה, אם ראה שהענקת פיצויים בלבד לא תהא צודקת; בבואו ליתן צו לפי פסקה זו, יביא בית הדין בחשבון, בין היתר, את השפעת הצו על יחסי העבודה במקום העבודה ואת האפשרות שעובד אחר ייפגע; הוראות פסקה זו כוחן יפה על אף האמור בסעיף 3(2) לחוק החוזים (תרופות בשל הפרת חוזה), התשל"א-1970⁶.

15. (א) העובר על הוראות סעיפים 8, 10 ו-11, דינו - כפל הקנס הקבוע בסעיף 61(א) עונשין לחוק העונשין, התשל"ז-1977⁷.

(ב) בעבירה על הוראת סעיף 11 לא יישא באחריות פלילית אלא המעביד או הזקוק לעובד.

(ג) הוראות סעיף זה לא יחולו על אי ביצוע התאמה כהגדרתה בסעיף 8(ה).

16. (א) שר העבודה והרווחה ייוזם, יפתח ויכין תכניות בדבר -

תכניות

(1) תעסוקה ושיקום אנשים עם מוגבלות, תוך הערפת שילובם במקומות עבודה רגילים;

(2) הקמת מערך אבחון תעסוקתי ומערך מקצועי מתאים, להבטחת שילובם של אנשים עם מוגבלות במעגל העבודה;

(3) מתן ייעוץ והדרכה מקצועיים למעבידים ולעובדים בענין שילוב אנשים עם מוגבלות במעגל העבודה.

(ב) שר העבודה והרווחה יגיש, אחת לשנה, דו"ח בדבר תכניות כאמור בסעיף קטן (א) לוועדת העבודה והרווחה של הכנסת.

17. (א) שר העבודה והרווחה ממונה על ביצוע הוראות פרק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצוע פרק זה, לרבות בדבר אופי ההתאמות המתחייבות לפי הוראות פרק זה.

(ב) שר העבודה והרווחה ושר האוצר יקבעו בתקנות הוראות בדבר השתתפות במימון ביצוע התאמות כהגדרתן בסעיף 8(ה).

(ג) שר העבודה והרווחה, בהתייעצות עם שר הפנים, יקבע תקנות בדבר מתן עדיפות לאנשים עם מוגבלות במתן מקומות חניה במקומות עבודה.

⁵ ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.

⁶ ס"ח התשל"א, עמ' 16.

⁷ ס"ח התשל"ז, עמ' 226.

- (ד) (1) תקנות לפי פרק זה יותקנו בהתייעצות עם הנציבות ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת.
- (2) תקנות לפי סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יותקנו בהתייעצות גם עם ארגוני עובדים יציגים, שהם לדעת שר העבודה והרווחה נוגעים בדבר, ועם ארגוני מעבידים, שהם לדעת שר העבודה והרווחה יציגים ונוגעים בדבר.
- (ה) תקנות לפי פרק זה יוגשו לאישור ועדת העבודה והרווחה של הכנסת תוך שנה מיום פרסומו של חוק זה.

18. תוקפו של סעיף 9, שבע שנים מיום פרסומו של חוק זה. הוראת שעה

פרק ה': שירותי תחבורה ציבורית

19. (א) אדם עם מוגבלות זכאי לשירותי תחבורה ציבורית נגישים ומתאימים לשימוש, בתדירות סבירה, לרבות אפשרות גישה לתחנות ולנמלים שבמסגרתם פועלים שירותי תחבורה ציבורית; שירותי תחבורה ציבורית

בסעיף זה, "שירותי תחבורה ציבורית" – אוטובוסים בקווים עירוניים, רכבות, תובלה אווירית ואניות, המיועדים לציבור.

(ב) מפעיל שירות תחבורה ציבורית ורשות מקומית יסדירו נגישות כאמור בסעיף קטן (א), כל אחד בתחום אחריותו.

(ג) שר התחבורה ושר האוצר, בהתייעצות עם השרים הנוגעים בדבר, עם הנציבות, עם נציגויות של מפעילי תחבורה ציבורית ועם ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, בהתאם לעקרונות היסוד של חוק זה, ובאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת, יתקינו תקנות להסדרת נגישות לפי סעיף זה, לרבות הדרכים והמועדים להסדרתה; תקנות לפי סעיף זה יוגשו לאישור ועדת החוקה חוק ומשפט של הכנסת תוך שנה מיום פרסומו של חוק זה.

(ד) העובר על הוראה שהותקנה לפי סעיף זה, דינו – קנס כאמור בסעיף 61(א)(3) לחוק העונשין, התשל"ז-1977.

פרק ו': נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

20. מוקמת בזה נציבות שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות. הקמת הנציבות

21. הנציבות תפעל – תפקידי הנציבות

(1) לקידום עקרונות היסוד של חוק זה;

(2) לקידום שוויון ולמניעת הפליה של אנשים עם מוגבלות;

(3) לעירור השתלבותם והשתתפותם הפעילה של אנשים עם מוגבלות בחברה;

(4) למילוי התפקידים שהוטלו עליה בחוק זה.

22. (א) הממשלה, בהתייעצות עם שר המשפטים ושר העבודה והרווחה, תמנה נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות (להלן – הנציב). נציב שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות

(ב) הנציב יהיה ממונה על ביצוע תפקידי הנציבות.

23. כשיר לכהן כנציב, אזרח ישראלי ותושב ישראל, שהוא בעל תואר אקדמי במקצוע שבתחום תפקידי הנציבות; הנציב יהיה עובד המדינה והודעה על מינויו תפורסם ברשומות.
24. עובדי הנציבות יהיו עובדי המדינה. עובדי הנציבות
25. תקציב הנציבות ייקבע כחוק התקציב בסעיף תקציב נפרד כמשמעותו בחוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985.⁶
26. (א) שר העבודה והרווחה ושר המשפטים ימנו לנציבות ועדה מייעצת; הודעה על מינוי הוועדה והרכבה תפורסם ברשומות.
- (ב) בוועדה המייעצת יהיו חברים אנשים עם מוגבלויות שונות, או נציגיהם לפי הענין, נציגי ארגונים העוסקים בקידום זכויותיהם של אנשים עם מוגבלות, מומחים בתחומי פעולתה של הנציבות, משפטנים ונציגי ציבור; רוב החברים בוועדה המייעצת יהיו אנשים עם מוגבלות.
- (ג) הנציב ייוועץ עם הוועדה המייעצת בענינים הנוגעים לתפקידי הנציבות.

פרק ז': הוראות שונות

27. בחוק בית הדין לעבודה, התשכ"ט-1969,⁷ בתוספת השניה, בסופה יבוא:
"פרק ד' לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998".
28. בחוק שירות המדינה (מינויים), התשי"ט-1959, בסעיף 15א -
- (1) כותרת השוליים תהיה "ייצוג הולם";
- (2) בסעיף קטן (א), במקום "(להלן - ייצוג הולם)" יבוא "וכן לייצוגם של אנשים עם מוגבלות (להלן - ייצוג הולם); בסעיף זה, "אדם עם מוגבלות", "אנשים עם מוגבלות" - כמשמעותם בחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998";
- (3) בסעיף קטן (ב), בסופו יבוא "לרבות ביצוע התאמות כהגדרתן בסעיף 8(ה) לחוק שוויון זכויות לאנשים עם מוגבלות, התשנ"ח-1998";
- (4) בסעיף קטן (ג) -
- (א) אחרי "שתיקבע בה" יבוא "ולענין ייצוג הולם לאנשים עם מוגבלות - לרבות הוראות בדבר סוג המוגבלות או חומרתה";
- (ב) בסופו יבוא "וכן מתן עדיפות במכרו לאדם עם מוגבלות מקום שאנשים עם מוגבלות אינם מיוצגים באופן הולם, ושהמועמד, שהוא אדם עם מוגבלות, הינו בעל כישורים דומים לכישוריהם של המועמדים האחרים".
29. תחילתו של חוק זה ביום י"ג בטבת התשנ"ט (1 בינואר 1999).

אליהו ישי
שר העבודה והרווחה

בנימין נתניהו
ראש הממשלה

דן תיכון
יושב ראש הכנסת

עזר ויצמן
נשיא המדינה

⁶ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.
⁷ ס"ח התשכ"ט, עמ' 70.